

Funkcionalno programiranje

Crte (Traits)

Motivacija

- Višestruko nasleđivanje nije moguće u jeziku Scala
 - izbegavanje nepogodne dijamantske strukture
- Rešenje u novijim OO-jezicima
 - interfejsi
 - apstraktan ugovor – potpuno razdvajanje od implementacije
- Interfejsi (u strogom smislu) imaju mane
 - nemaju implementaciju (novije verzije Jave dozvoljavaju)
 - nemaju polja
 - implementirajuće klase moraju da pruže implementaciju
 - ako klase nisu srodne, ponavljanje koda

Crte (traits)

- Način proširivanja funkcionalnosti
 - umesto nasleđivanja/implementacije, **umetanje** (mix in)
 - proširivanje interfejsa (skupa javnih metoda) dodavanjem crta
 - primena u srodnim ili nesrodnim klasama
 - pretpostavka o mogućnostima konkretne klase (ne može se primeniti na bilo koju klasu)
 - bolja reupotreba postojećeg koda
 - crte su takođe (apstraktni) tip podataka

```
trait Filozofska {  
    def filozofiraj() {  
        println("Zauziram memoriju, dakle postojim!")  
    }  
}
```

```
class Osoba extends Filozofska  
val o = new Osoba  
val f : Filozofska = o
```

Osobine crta

- Podrazumevana natklasa crte je AnyRef
- Natklasa može da se eksplicitno navede
 - smisao: ograničiti skup klasa koje mogu da poseduju datu crtu
- Umetnute metode se mogu nadjačati u konkretnoj klasi
 - polimorfno, na isti način kao i za obične klase (override)
- Umetanje pomoću
 - extends
 - with
- Mogu posedovati polja (stanja)

Osobine crta

- Umetanje nije isto što i (višestruko) nasleđivanje
 - crta "ne zna" kako će biti umetnuta, ali ipak poseduje referencu ka super tipu
 - linearizacija – redosled umetanja je bitan
- Sintaksno, crte deluju kao klase, ali
 - ne mogu imati parametre primarnog konstruktora
 - dinamičko određivanje super objekta (kod klasa je statičko)
- Nije moguće
 - umetnuti crtu u `final` klasu
 - umetnuti crtu koja nadjačava `final` metodu

Osobine crta

- Mešanje sa extends

```
trait T
```

```
class A extends T
```

- A implicitno nasleđuje superklasu crte T
- U ovom slučaju A nasleđuje AnyRef

- Mešanje sa with

```
trait T
```

```
class X
```

```
class Y extends X with T
```

- Y explicitno nasleđuje X, ali ne i superklasu crte T

Primer

```
class Point(val x: Int, val y: Int)
class Rectangle(val topLeft: Point,
                val bottomRight: Point)
{
  def left = topLeft.x
  def right = bottomRight.x
  def width = right - left
  // itd...
}
abstract class Component
{
  def topLeft: Point
  def bottomRight: Point
  def left = topLeft.x
  def right = bottomRight.x
  def width = right - left
  // itd...
}
```

Primer

```
class Point(val x: Int, val y: Int)
class Rectangle(val topLeft: Point,
                val bottomRight: Point) {
  def left = topLeft.x
  def right = bottomRight.x
  def width = right - left
  // itd...
}
abstract class Component
{
  def topLeft: Point
  def bottomRight: Point
  def left = topLeft.x
  def right = bottomRight.x
  def width = right - left
  // itd...
}
```

```
trait Rectangular {
  def topLeft: Point
  def bottomRight: Point
  def left = topLeft.x
  def right = bottomRight.x
  def width = right - left
  // itd...
}
class Rectangle(val topLeft: Point,
                val bottomRight: Point)
  extends Rectangular { //... }
abstract class Component
  extends Rectangular { //... }
```


Primer – crta Ordered

- Česta potreba da se utvrdi redosled uređenih objekata
 - $<$, $<=$, $>$, $>=$, ...
- Crta Ordered
 - metoda `compare` je apstraktna (treba da vrati <0 , 0 ili >0)
 - sve ostale metode (operatori) se definišu preko nje
- Pogodnost za programere
 - implementacija svih operatora je automatski dostupna
 - implementacija ne opterećuje konkretnu klasu
- Oprez
 - `equals` se ne realizuje na osnovu `compare`
 - programer mora sam da implementira metodu `equals`
 - razlog: `equals` zahteva i proveru tipa, ne samo vrednosti a zbog brisanja tipa, `Ordered` to ne može da izvede

Primer – crta Ordered

- Bez crte Ordered

```
class Rational(n: Int, d: Int) {  
  // ...  
  def < (that: Rational) = this.numer * that.denom >  
                                that.numer * this.denom  
  def > (that: Rational) = that < this  
  def <= (that: Rational) = (this < that) || (this == that)  
  def >= (that: Rational) = (this > that) || (this == that)  
}
```

- Opterećuje se interfejs klase Rational
 - postaje tzv. "debeli" interfejs
 - kod je manje pregledan
 - značajna količina koda se ponavlja kod klasa koje imaju istu funkcionalnost

Primer – crta Ordered

- Uz primenu crte Ordered

```
class Rational(n: Int, d: Int) extends Ordered[Rational] {  
  // ...  
  def compare(that: Rational) = (this.numer * that.denom) -  
                                (that.numer * this.denom)  
}
```

```
scala> val half = new Rational(1, 2)  
half: Rational = 1/2  
scala> val third = new Rational(1, 3)  
third: Rational = 1/3
```

```
scala> half < third  
res5: Boolean = false  
scala> half > third  
res6: Boolean = true
```

Kompozicija modifikacija klase

- Druga značajna osobina crta je mogućnost **kompozicije modifikacija** klasa
- Crte dozvoljavaju da se menjaju metode klasa
 - kompozicija: rezultat jedne izmene prenosi se na narednu
- Metode koje učestvuju u lancu kompozicije moraju biti označene sa `abstract override`
 - crta mora biti umetnuta u klasu sa konkretnom definicijom metode

Kompozicija modifikacija klase

- Posmatra se red celih brojeva.
- Dodaju se modifikacije
 - dupliraj umetnutu vrednost
 - inkrementiraj umetnutu vrednost
 - filtriraj negativne umetnute vrednosti

```
abstract class IntQueue {  
    def get(): Int  
    def put(x: Int)  
}  
  
import scala.collection.mutable.ArrayBuffer  
class BasicIntQueue extends IntQueue {  
    private val buf = new ArrayBuffer[Int]  
    def get() = buf.remove(0)  
    def put(x: Int) { buf += x }  
}
```

Kompozicija modifikacija klase

```
trait Doubling extends IntQueue {  
  abstract override def put(x: Int) { super.put(2 * x) }  
}
```

- extends: eksplicira kog tipa mora biti klasa u koju se umeće ova crta
- super: može, iako je metoda apstraktna
 - podrazumeva se poziv druge umetnute crte ili klase

```
trait Incrementing extends IntQueue {  
  abstract override def put(x: Int) { super.put(x + 1) }  
}
```

```
trait Filtering extends IntQueue {  
  abstract override def put(x: Int) { if (x >= 0) super.put(x) }  
}
```

Kompozicija modifikacija klase

```
val q = new BasicIntQueue with Doubling
                               with Incrementing
                               with Filtering
```

```
q.put(10); q.put(5); q.put(0); q.put(-1)
for(i <- 1 to 3) println( q.get() )
```

```
//> 22
//| 12
//| 2
```

- Redosled umetanja je bitan:
"primena u obrnutom redosledu navođenja"
- `with Filtering with Doubling with Incrementing`
- 22, 12, 2, 0
- Nije samo obrnut redosled u pitanju: vrši se linearizacija

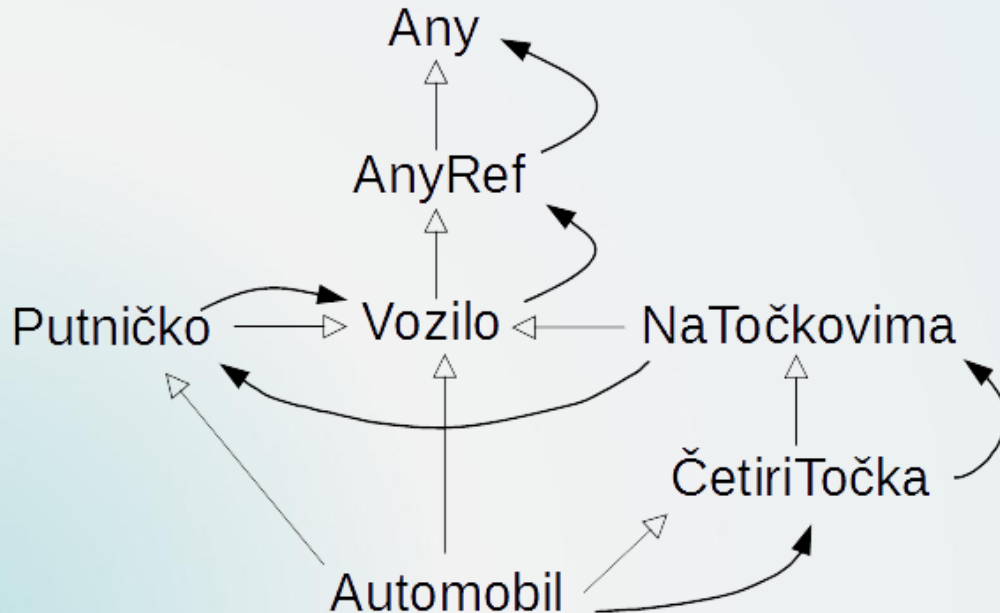
Linearizacija

- Zašto višestruko izvođenje nije adekvatno?
 - sve roditeljske klase neke klase su "na istom nivou"
 - poziv `super.metoda` bi izvršio samo jednu (filtriranje, dupl. ili ink.)
 - `super` je unapred određen
 - OO pristup sa izvođenjem ovde nije intuitivan
- Jezik Scala primenjuje linearizaciju kod umetanja
- Kada se instancira klasa, pravi se linearni poredak svih njenih nasleđenih klasa ili crta
 - svaka pojava `super` referiše na prethodni tip iz tog poretka

Linearizacija

- Klasa X se u linearnom poretku nalazi pre njene nadklase ili umetnutih crta

```
class Vozilo
trait Putnicko extends Vozilo
trait NaTockovima extends Vozilo
trait CetiriTocka extends NaTockovima
class Automobil extends Vozilo with Putnicko with CetiriTocka
```


Linearizacija

```
class Vozilo { def m = { println("Vozilo"); }
```

```
trait Putnicko extends Vozilo {  
  abstract override def m = { println("Putnicko"); super.m }  
}
```

```
trait NaTockovima extends Vozilo {  
  abstract override def m = { println("NaTockovima"); super.m }  
}
```

...

```
val a = new Automobil
```

```
//> a : w06.traits.Automobil =  
w06.traits$$anonfun$main$1$Automobil$1@38082d64
```

```
a.m
```

	//> Automobil
	// CetiriTocka
	// NaTockovima
	// Putnicko
	// Vozilo

Linearni poredak
za klasu Automobil

Linearizacija

- Linearizovani poredak se dinamički određuje na osnovu tipa objekta

```
val a = new Automobil  
a.m
```

```
//> Automobil  
//| CetiriTocka  
//| NaTockovima  
//| Putnicko  
//| Vozilo
```

```
val b : Putnicko = a  
b.m
```

```
//> Automobil  
//| CetiriTocka  
//| NaTockovima  
//| Putnicko  
//| Vozilo
```

Formiranje hijerarhije

- Crta može da se izvede iz proizvoljnog broja drugih crta

```
trait A
trait B
trait C
...
trait D extends A with B with C ...
```

- Ali ako su crte izvedene iz klasa, klase moraju biti srodne

```
class C1
class C2
trait T1 extends C1
trait T2 extends C2
trait T3
class C3 extends T1 with T3
class C4 extends T1 with T2 // greska
class C5 extends T3 with T1 // greska
```

Formiranje hijerarhije

```
class C extends T1 with T2 with T3 ...
```

- Generalno pravilo: super-klasa od T1 mora biti potklasa super-klasa od T2, T3 ...

Formiranje hijerarhije

- Još jedan primer

```
class D1
```

```
class D2 extends D1
```

```
class D31 extends D2
```

```
class D32 extends D2
```

```
trait T31 extends D31
```

```
trait T32 extends D32
```

```
trait T1 extends D1
```

```
trait T2 extends D2
```

```
✓ class D4 extends T31 with T2 with T1
```

```
✓ class D5 extends T31 with T1 with T2
```

```
✗ class D6 extends T2 with T31 with T1
```

```
✗ class D7 extends T2 with T1 with T31
```

```
✗ class D8 extends T1 with T2 with T31
```

```
✗ class D9 extends T1 with T31 with T2
```

Konfliktne situacije

- Greška je ako klasa umeće crte koje deklarišu metodu istog imena i potpisa, a različitog tipa

```
trait T1 { def m = 1 }  
trait T2 { def m = 2.0 }  
✗ class C extends T1 with T2
```

- Greška je ako klasa umeće crte koje definišu metodu istog imena, potpisa i tipa

```
trait T1 { def m = 1.0 }  
trait T2 { def m = 2.0 }  
✗ class C extends T1 with T2
```

- ... ali, tada je moguće nadjačavanje

```
✓ class C extends T1 with T2 { def m = 3.0 }
```

Samotipiziranje (*selftyping*)

- Izvođenje crta iz klasa se ne primenjuje često
 - ali je dozvoljen način ograničavanja u koje klase može da se umetne neka crta
- Drugi način, koji se češće primenjuje
 - samotipiziranje crta
 - crta se ne izvodi iz klase
 - crta X propisuje pretka Y klase koja umeće X
 - kod u X se piše pod pretpostavkom da je Y u doseg
 - eventualno propisuje i druge crte koje klasa Y mora da umetne

- **Primer:**

```
trait MlazniMotor {  
  this: Avion =>  
}
```

```
class Avion
```

```
class Konkord extends Avion with MlazniMotor
```

```
class Raketa
```

```
class ProgresM extends Raketa with MlazniMotor
```

```
illegal inheritance; self-type  
w06.selftyping.ProgresM does not conform to  
w06.selftyping.MlazniMotor's selftype  
w06.selftyping.MlazniMotor with  
w06.selftyping.Avion
```


Samotipiziranje (*selftyping*)

- Propisivanje dodatnih ograničenja (crta)

```
trait MlazniMotor {  
  this: Avion with KabinaPodPritiskom with Autopilot =>  
}
```

```
class Avion
```

```
trait KabinaPodPritiskom
```

```
trait Autopilot
```

```
class Konkord extends Avion
```

```
  with MlazniMotor with KabinaPodPritiskom with Autopilot
```

```
class DC3 extends Avion with MlazniMotor with KabinaPodPritiskom
```

```
illegal inheritance; self-type w06.selftyping.DC3 does not  
conform to w06.selftyping.MlazniMotor's selftype  
w06.selftyping.MlazniMotor with w06.selftyping.Avion with  
w06.selftyping.Autopilot with  
w06.selftyping.KabinaPodPritiskom
```

Samotipiziranje (*selftyping*)

- Moguće je ograničiti umetanje na nivou metode
 - Nije bitno da određen(i) tip(ovi) bude(u) nasleđeni
 - Bitno je da poseduju implementaciju metode

```
trait MlazniMotor3 {  
  this: {  
    def UspostaviNivoLeta(visina : Int): Boolean  
    def Pritisak: Double  
  } =>  
}
```

```
trait Autopilot2 {  
  def UspostaviNivoLeta(visina: Int): Boolean = {  
    println("Uspostavljen nivo leta " + visina)  
    return true  
  }  
}
```

```
class DC9 extends Avion with MlazniMotor3 with Autopilot2 {  
  def Pritisak = 101325.0  
}
```

Kompozicija bez formiranja hijerarhije

- U konkretan objekat može da bude umetnuta crta
 - Ne mora cela klasa da poseduje datu crtu
- Umetanje se vrši prilikom stvaranja objekta
- Primer:

```
class X
trait Y
val y = new X with Y
y: X with Y = $anon$1@32a72c4
```

```
val x = new X
x: X = X@5934ca1e
val y = x with Y
<console>:1: error: ';' expected but 'with' found.
val y = x with Y
      ^
```

Pozivanje konkretne nasledene metode

- Moguće je birati koja nasledena metoda se poziva.

```
object traittest {  
  trait Covek { def pozdrav = "Zdravo" }  
  
  trait Majka extends Covek { override def pozdrav = "[toplo] Zdravo" }  
  
  trait Otac extends Covek {  
    override def pozdrav = "[autoritativno] Zdravo"  
  }  
  
  class Dete extends Covek with Majka with Otac {  
    override def pozdrav = "[veselo] Zdravo"  
    def ljudskiPozdrav = super[Covek].pozdrav  
    def majcinskiPozdrav = super[Majka].pozdrav  
    def ocinskiPozdrav = super[Otac].pozdrav  
  }  
  
  println( new Dete ljudskiPozdrav )           //> Zdravo  
  println( new Dete pozdrav )                 //> [veselo] Zdravo  
  println( new Dete majcinskiPozdrav )        //> [toplo] Zdravo  
}
```

Pozivanje konkretne nasledene metode

- Ograničenje: konkretna klasa mora direktno da nasledi (`extends` ili `with`) sve željene tipove
- Sledeći primer sadrži grešku, zato što ne nasleđuje tip `Covek`

```
class Dete extends Majka with Otac {  
  override def pozdrav = "[veselo] Zdravo"  
  def ljudskiPozdrav = super[Covek].pozdrav  
  def majcinskiPozdrav = super[Majka].pozdrav  
  def ocinskiPozdrav = super[Otac].pozdrav  
}
```